

Успон грађанске класе

Српско грађанство у Угарској

У оквирима верске и просветне аутономије коју су уживали у Угарској, Срби су радили на развоју националне културе као основе за очување националне посебности и на развоју националне свести. Захваљујући том националнокултурном раду Угарска је била колевка и средиште српске грађанске културе. Већ у XVIII веку српска култура се почела укључивати у тадашње европске културне токове. У Угарској су живели и радили књижевни и други уметнички ствараоци који су положили темеље српској националној култури. Најзначајнији од тих стваралаца је свакако *Доситеј Обрадовић*.

У првој половини XIX века рад на развоју културе постао је још значајнији, а највећа културна акција била је **оснивање Матице српске 1826. године** чији је циљ био издавање књига на српском језику и неговање националне књижевности и науке. Матица је прихватила *Летопис*, научни и књижевни часопис, који је основан 1825. године и који је био међу најстаријим публикацијама те врсте у свету.

Срби из Угарске су пружили значајну помоћ организовању српске устаничке државе. Први писари, чиновници, законодавци и учитељи у устаничкој Србији били су учени Срби из Угарске.

Развој грађанства у Србији

Србија је током XIX века била изразито аграрна земља. **Више од 90% становништва је живело на селу. Варошица и вароши било је мало, а градова још и мање.** Многа места су као административни центри добијали статус варошице или вароши, али су по броју становника и по другим обележјима били осредња села.

Српско друштво у другој половини XIX века лагано напушта оријенталне форме и навике. Постепено се развија трговина и занатство, а са њима и градови. Развијају се Крагујевац, Смедерево, Топола, а нова престоница Београд постепено добија европски изглед. Развојем градова и градске привреде стекли су се услови за развој грађанске класе.

Економски и политички напредак Србије током XIX века пратио је развој националне културе. Још је кнез Милош помагао бројне књижевнике и културне раднике као што су *Вук Караџић*, *Сима Милутиновић Сарајлија*, *Лукијан Мушицки*, *Јоаким Вујић*, а такође помагао и Матицу српску. Оснивају се научне и културне установе: ***Друштво српске словесности*, *Народна библиотека*, *Народни музеј*, *српско читалиште*, *Државна штампарија***. Због све веће потребе за школованим људима отварају се *Велика школа* (1830) у Београду (у рангу средње школе), затим и *Лицеј* (1838) и *Велика кола* (1863).